

OVIDIU

PRIMA

Revista Literară Dobrogeană

APARE LUNAR

DIRECTOR, PETRU VULCAN

Redacția și Administrația: Str. DECEBAL, 5

ABONAMENTUL:

Un an în țară	Lei 6	Un an străinătate	Lei 10
Jun. an	3	Jun. an	5

UN NUMAR 50 BANI

SUMARUL:

No. 6.

Vasile Alexandri, **M. A. Rennert**. — Amorul (poezie), **M. A. Rennert**. — Trandafirul sau Roza, **Petre Danilescu**. — Odată și acum (poezie), **T. David Bacău**. — Un bust, **M. A. Rennert**. — Conferința d-lui **D. Teleor**. — Un cântec (poezie), **M. A. Rennert**. — Clipe din viața unui pribeag, **F. David Bacău**. — Idealul (nuvelă), **Petru Vulcan**. — Cronica artistică, **Diracțiunea Rev. „Ovidiu“**.

CONSTANȚA ☉☉☉☉
 TIPOGRAFIA „OVIDIU” B.
 VURLIS, 1905 ☉☉☉☉

Colaboratorii Revistei „OVIDIU“

Florian I. Becescu, Rădulescu Nîger, Dr. Al. Tălăşescu, Nuşi Tului, G. Muraru, G. Tutoveanu, I. Duscian, Căpitan Popovici (Războeni), Dionisie Stoica, Opran Potârcă, D-na Nuşy P. Vulcan, D-na Ecaterina Dimonie, Leontin Iliescu, F. David, Iulian Siniol, M. A. Rennert, Const. Cihan, Const. G. Brădăţeanu, Al. Răulescu, Dem D. Stoenescu, N. Baţaria, P. Daniilescu, Ion Constantinescu, I. Ghiţun, Cruţu Delasălişte, Şt. Tuţescu, Popescu-Turnu, V. Diamandi, Popescu-Dolj.

Către abonaţii noştri.

Din cauza schimbărei tipografiei am fost nevoiţi să întârziăm în apariţiunea acestui număr. Cu toate acestea suntem convinşi că ne vor scuza toţi iubiiţii noştri abonaţi având în vedere că noi nu uzăm de vacanţe de cari beneficiază adese ori şi ziarele.

Cu numărul acesta încheiând primul semestru al anului al 5-lea ne simţim datori să aducem viile noastre mulţumiri acelor din abonaţii noştri cari în urmă apelului ce li l'am adresat, s'au grăbit să ne înainteze costul abonamentului. Nu ne îndoim că după primirea acestui

număr se vor grăbi şi ceilalţi a-i imita şi că ne vor da prilejul a le aduce mulţumire publică în numărul viitor.

Spre a face ca „Ovidiu“ să strebată în diferitele oraşe din ţară, aducem la cunoştinţa generală că direcţiunea va oferi un abonament gratuit plus romanul «**Armâna**» expediat franco persoanei care ne va face 5 abonamente plătite anticipativ.

Numărul present se suspendă pentru toate ziarele şi revistele pe cari le am anunţat adese ori în „Ovidiu“ fără ca ele să-şi facă datoria să'l anunţe la rândul lor.

OVIDIU

PRIMA REVISTA LITERARA DOBROGEANA

DIRECTOR FONDATOR: PETRU VULCAN

VASILE ALEXANDRI

Iașul fosta capitală a Moldovei, Iașul leagănul „Junimei”, al lui Creangă, Lambrior, Conta, Iașul, leagănul unirei, în curând va fi în plină sărbătoare.

În cursul lunii Octombrie va serba, după cum merită, pe Vasile Alexandri bardul Moldovei și al Mirceștilor. Dacă cel puțin până astăzi nu s'au putut slăvi figurile cele mari ale Moldovei, totuși de o bucată de vreme asistăm la un curent fericit și primul impuls prin ridicarea statuei lui Alexandri, va urma și slăvirea celorlalți bărbați de seamă, care fie prin graiu sau prin scris au contribuit la ridicarea României din un Stat supus la unul liber și independent.

Alexandri e figura cea mai strălucită din scriitorii generațiunii trecute, lucru explicabil prin faptul că el a reușit să concretizeze idealul românilor. Alături de Costache Negri, și Mihail Cogălniceanu a luptat pentru renașterea națională a României. Născut în 1820 din părinți de origine italiană, de mic copil din cauza sburdălniciilor ce le făcea cu Vasile Porojan e dat să învețe la Institutul Cuenin din Iași.

Deja la vârsta de 13 ani se deosebește de ceilalți colegi ai lui. Îl vedem în Mircești la casa părintească admirând natura cu toate podoabele ei. Nu-l putem să ni-l explicăm prin influența mediului, cum caută să-l explice unii critici, nici din cauza traiului bun în viață. Byron era bogat, cu toate aceste era pesimist.

Alexandri era de origine italiană¹⁾ după mamă din familia Cazoni. Gingășia și delicatetea poeziilor lui e datorită în mare parte influenței ilaliene. Eroismul și iubirea de patrie îl explicăm tot prin cauza ereditară. Un unchiu al lui, Mihaiu Cazoni a fost trimis să prindă pe vestitul bandit Andrei Popa.

Împreună cu Alexandru Cuza — mai târziu domnitor — și cu alți tineri e trimis de tatăl său la Paris să studieze medicina, care însă nu se potrivește cu temperamentul lui. Urmează mai apoi dreptul și poduri și șosele și deși avea aplicație în această din urmă ramură, o părăsește. Se duce în Italia unde stă vre-o 5 ani. De aici poetul capătă dragostea pentru femei. Întors în țară, publică în revista „Dacia Literară” din Iași nuvela „*Buchteria din Florența*” cu caracter romantic. Cât timp a stat în Paris poetul a fost sub influența poetului Alphonse de Lamartine și scrie balada „*Cazacul*” și „*Oda lui Lamartine*”.

La 1842 murindu-i mama, trist și abătut poetul călătorește prin munții Moldovei adunând poezii poporane. E primul care a înțeles valoarea acestor poezii. O literatură ca să fie națională, îi trebuie un izvor poporan și Alexandri a înțeles acest lucru. La cullegerea acestor poezii e ajutat de autorul frumoasei „*Cântări*”, de Alecu Russo.

I s'a adus multe invinuiri de către critici folcloriști, cari au pretins cum că

¹⁾ În privința originii lui Alexandri s'a iscat diferite discuții, cititori cari vor să fie în curent să citească articolele din „*Voința Națională*”.

Alexandri le-a schimbat cu totul. El însuși spune în „Le peuple roumaine d'après ses chants nationaux“: „eu nu le-am schimbat întru nimic, afară de câte-va versuri adause de lăutarii țigani, cari am crezut că trebuie să le înlătur. Pentru unele din aceste poezii, am făcut ceea-ce se face cu pietrele prețioase; am făcut să dispară petele și le-am dat strălucirea lor primitivă“. Dacă forma lasă de dorit, fondul păstrează toată nai-vitatea și simplitatea poeziilor poporane.

La 1844 scoate împreună cu Ioan Ghica revista „*Propășirea*“ care însă, din cauza urei consulului rusesc, dispare. Ca urmare a influenței poporane care se naște la Alexandri prin dragostea ce o are pentru „țăranul român și poezia lui“ Alexandri publică „*Doinile*“ și „*Mărgăritarele*“.

La începutul prefetei poeziilor poporane împarte poeziile poporane, în balade, doine, cântece de jale, dor, colinde. Prima poezie din „*Doini*“ e Andrei Popa, apoi urmează Craiu nou, Maghiara, Groza ș. a.

Cea mai reușită atât ca fond cât și ca formă e „*Maghiara*“ în care poetul voește să ne înfățișeze un amor înflăcărat lovit de fatalitate tocmai în momentul fericirii. Se pare că a voit să ne înfățișeze sub această alegorie iubirea lui.

Scrie apoi „*Lăcrămioarele*“, poezie de iubire, în cari se observă influența lui Lamartine. Prima poezie din volum e „*Steluța*“ singura bucată a lui Alexandri cu caracter pesimist. Iubirea face pe om fericit, amintirea iubirei e însă scumpă ca în „8 Martie“, „O seară la Lido“ natura ia și dânsa parte la farmecul iubirei ca în „*Veneția*“ „*Gondoleta*“, „*Visurile*“. Poetul își închipue iubita ca un înger scoborât din cer, merit de a da fericire. Concepția mistică asupra iubirei o găsim la Lamartine, deci poetul e influențat de curentul romantic.

La 1855 scoate revista „*Romania Literară*“ în care își publică amintirile de călătorie din Africa, Spania, Ungaria. Încă dinainte se avântă în mișcarea politică; toți tineri întorși de la Paris sub influența ideilor mari franceze: a egalității, libertății și fraternității, veniți în țară, caută să aplice aceste mari idei ale revoluției din 1789. Dar trăiau în epoca lui Mihaiu Sturdza care era un reacționar infocat. În fruntea acestei mișcări era Alexandri și Grigore Cuza. Intruniți la Hotelul Petersburg în Iași în noaptea de 27 Martie 1848 sunt vizitați de stăpânire care fără multe formalități exilă pe conducători. Alexandri e și el exilat și atunci scrie faimosul cântec „*Adio Moldovei*“. Sub Alexandru Cuza, prietenul de școală, ajunge deputat și ministru de interne.

Viața politică însă nu se potrivește cu caracterul lui, de aceea se retrage la Mircetși și perioada cea mai abundentă și frumoasă o formează anii 1875—1885. Aici scrie „*Balade*“, „*Legende*“, „*Pasteluri*“ teatrul și cele trei drame care îi incununează fruntea de artist: „*Ovidiu*“, „*Despot Vodă*“ și „*Fântâna Blanduziei*“.

La 1868 intră în cercul „Junimea“ din Iași, fondat de d-l Titu Maiorescu și în organul cercului „*Convorbiri Literare*“ de sub direcția d-lui Iacob Negruzzi, poetul își publică multe din lucrările din această perioadă.

„*Păstelurile*“ sunt cele mai frumoase poezii și cele mai reușite. În ele ni se înfățișează frumusețile naturii, viața țăranului nostru, cum numai o pană ca a lui Alexandri le-a putut descrie.

Citez din *Pasteluri*, *Concertul în luncă, Iarna, Rodica*, pe care o menționăm ca model de descriere.

Purtând cofița cu apă rece
Pe ai săi, umeri albi rotunjori
Juna Rodica voioasă trece
Pe lângă junii semănători.

Ei cu grăbire îi sar în cale
Zicând: „Rodico“ floare de crin,
În plin să-ți meargă vrerile tale
Precum tu dragă, ne ești cu plin!
S'ajungi mireasă, s'ajungi crăiasă
Calea să-ți fie numai cu flori
Și casă casă, și masă masă,
Și sânul leagăn de pruncușori.
Cu grâu de aur ei o presoară
Apoi cofița întreagă o beau,
Copila râde și în cale-i sboară
Scuturând grâul din părul său.

În „Legende“, poetul ne înfățișează diferite tablouri istorice din trecut. Poetul ca și ceilalți tineri din trecut, ca unul ce a studiat la Paris, vedea mărirea țării în lupte.

Atunci scrie ca să deștepte poporul din amorțirea în care zace. Tot apusul e frământat de mișcările națiunilor care tind spre acea sete numită libertate. Franța, Ungaria, Italia e în plină agitație, numai aici e liniște, și atunci poetul revoltat scrie pe un ton energic „Deșteptarea Romaniei“.

„Voii ce stați în amorțire“....

„Santinela Română“ în trei părți „Românul nu pierde“. *Apa trece pietrele rămân*“ și *Roma, Roma nu mai este*“.

Din poezie ciclele epice „Dan Căpitan de Plaiu“. Din „Dumbrava Roșie“, nu sunt tocmai bine reușite, sunt tipuri prea idealiste, eroi nu-s adevărați eroi epici.

De și pus candidat la tronul Moldovei împreună cu alți candidați ca Beizadeaua Grigore M. Sturdza, Lascăr Catargiu. Const. Negri, totuși el refuză această onoare lucrând pentru interesele națiunii cari sunt mai presus de cât cele individuale. Alexandri primește să reprezinte atunci țara la Paris, să convingă pe Napoleon III-lea salvatorul Romaniei de astăzi din ghiarele Rusiei.

La 1877 Alexandri, „vecinic tânăr și ferice“, după cum spune Eminescu, scrie „Ostași Noștri“. Nici nu se putea ca el care a cântat faptele mari ale trecutului: anii 1848, 1856, 1859, să nu

cânte pe 1877. De altfel poetul iubia la nebunie armata. Epoletele, penele, galoanele, hainele cusute cu fir, steagurile fălfăind în voia vântului și în lumina soarelui, aveau darul de a-l atrage și de a-l fermeca. El, omul cel mai pacinic din lume, el care iarna nu eșea pe uliță de cât învelit în mai multe paltoane, era în stare în gerul cel mai mare, îndată ce auzea muzica unui regiment, de a sări de pe jeț, de a-și arunca pe umeri cea dintâi haină ce găsea, și de a umbla ore întregi cu soldați în marș. Imi aduc aminte, zice d-l G. Bengescu, în „Convorbiri literare“, că într'o zi mergând la legațiune, îl întâlni în un grup de băețandri precedând un regiment de linie care eșise din cazarma stradei Pen-thièvre pentru a face o plimbare militară.

După armata română, în onorul căreia poetul a scris „Sergentul“, *Peneș Curcanul*“, „*Balcanii și Carpatul*“, „*Căpitan Romulo*“, cari vor trăi atât de mult cât și limba românească, el admiră mai cu deosebire armata franceză. O văzuse pe câmpul de războiu în Crimeea, în Italia la Palestro la Magenta; o cunoscuse mai de aproape și prin contactul de prietășug ce avuse cu mulți oficeri superiori francezi, căpătase ceva din sinceritatea și lealitatea militărească care pătrunse în natura și caracterul său. Încă de pe când era împreună cu Cogaľniceanu și Negri, director al teatrului din Moldova, Alexandri își propusese să scrie o serie de piese, căci până la dănsul societățile filarmonice înființate de Asaki nu dădeau așa rezultate bune, piesele fiind prost traduse din limba germană (în special din Kotzebue) și artiști fiind recrutați din funcționari.

Cea mai însemnată epocă a comediiilor lui Alexandri (cari de almintrelea sunt foarte numeroase) e epoca când ele au fost jucate de veteranul artist Matei Millo. În genere comediiile lui Alexandri tind să ridiculizeze moravurile socie-

tăței din timpul său; aci vom întâlni diferite tipuri care de care mai caraghioase, ca de pildă Coccoana Chiriță, care vorbește o franțuzească stălcită, pe Herșcu Boccegiu, negustorul ambulat de măruntșuri, pe Florin, pe Iani Gheorghiadis, care schingiuia țărani ș. a.

Dacă astăzi ele nu mai au aceeași valoare literară și nu mai sunt jucate pe scenele teatrelor noastre, cauza constă în faptul că ele sunt prea locale, sunt tipuri trecătoare. Pe acele timpuri epoca grecizmului și a franțuzismului comediei aveau *public*, aveau *cititori* și mai aveau lucru principal *succes*.

Astăzi un Herșcu Boccegiu, Negustorul ambulat, odată cu progresul civilizației și cu

„Cum vin drumurile de fer
Toate cântecile pier,
Zboară pasările toate
De neagră streimătate!“

cu mărirea elementelor de comunicație, a dispărut; așa în cât ori cât de bine ne-ar reda artistic scene și tipuri din timpul ăsta, n'am râde de loc; sunt multe comedii cari vizează o mulțime de persoane politice cari interesau pe vremea aceea, dar pentru noi astăzi nu prezintă așa interes. Comediile lui Alexandri sunt interesante fiindcă ne zugrăvesc în culori foarte vii starea socială din epoca anilor 1840 — 1850 epocă caracterizată prin introducerea luxului și a moravurilor apusului, în special a moravurilor franceze.

Din drame, „*Fântâna Blanduziei*“ place mai mult publicului, în „*Despot Vodă*“ e o desfășurare a evenimentelor istorice din timpul lui Despot, care a domnit după Alexandru Lăpușeanu.

Persoanele principale chiar cele din „Ovidiu“ sunt cam idealiste, societatea romană e bine descrisă și sunt multe scene în care Alexandri redă cu multă fineță și descriere luxul desfrâul ce domnea în Imperiul Roman pe timpul celui mai mare împărat August.

De la anul 1881 poetul ne-a reprezentat țara la Paris ca plenipotențiar, în anul 1888 se îmbolnăvește, boala se agravează, în cea din urmă scrisoare datată din 30 Iulie 1890, poetul se plânge: „condeiul îmi scapă din degete“. Poetul Doinelor și al Lăcrămioarelor, se stinse fără mari suferințe în ziua de 3 Septembrie (22 August) plâns de țara întregă și lăsând în inimile tuturor celor care l'au citit și iubit un amar și dureros suspin. El muri înconjurat de ai săi în scumpa lui Moldova pe acel plai din Mircești, care după frumoasa espresiune a lui Alexandru Lahovari număra mai puține flori, de cât florile nemuritoare și neprețuite ale geniului său. Alexandri a fost cel dintâi poet român care a redat farmecul unui apus de soare, a unei nopți de lună plină, în o limbă clară duioasă și mlădioasă; Alexandri a fost cel dintâi care a înțeles valoarea unei culegeri a poesiiilor isvorâte din gândul și simțirea românului, cel dintâi care prin poezia „*Latina Gintă*“ a obținut cupe la premiul din Montpellier și a dus fama Românului peste Sena. De aceea pe drept Eminescu spune în Epigoni :

Și *acel rege al poeziei vecinic tânăr și fericit*
Ce din frunze îți doinește, ce cu fluierul îți zice
Ce cu basmul povestește *veselul Alexandri*,
Ce înșirând mărgăritare pe a stelei blândă rază
Acum secolii străbate o minune luminoasă
Acum râde printre lacrimi când o cântă pe Dridri.

Sau visând cu doina tristă a voinicului de munte
Visul apelor adânce și al stâncelor cărunte
Visul selbelor bătrâne de pe umeri de deal
El deșteaptă în sânul nostru dorul țării cei străbune,
Vremea lui Ștefan cel Mare, Zimbru sombul și regal.

... Și Iașul leagănuț al tuturor faptelor mărețe, Iașul va fi în plină sărbătoare, va reda „Cezarului ce este al Cezarului“ și va face ca numele lui Alexandri să fie eternizat în fosta capitală a Unirei. *Când oare vom asista la rădicarea statuei lui Eminescu?...*

M. A. RENNERT.

AMORUL

ENRIK HEINE

D-NEI P.

Motto: Amintirea rămâne.

*Cu tofit la masă vorbeau de iubire,
Și veseli dearândul, în trecut spuneau,
Că au cunoștință în lume de toate;
Iar Damele galeșe, zâmbind afirmau!*

*„Iubirea e bună platonică” spuse
Atunci consilierul iubit de Monarh,
Și-o Doamnă, în mândrie ironic surăse;
Dar totuși din peptu-i zbuclni un lung „ah”.*

*Ascetul cu gura lui strâmbă și largă,
Le zise: Iubirea-i brutală și rea,
Căci valătă corpur și mintea și totul...
Copila se miră șoptind „cum așa”?*

*Stăpâna casei, vorbind cu durere:
„Iubirea e o patimă”, dulce nectar,
Șoptește în urechia Baronului tăuâr,
Si galeș îi întinde spumosul pahar.*

*La masa cea lungă un loc era liber,
Părea că de acolo, tristeța își ia sborul.
— O! unde ești scumpo, iubila mea sfântă,
S'aud cu ata voce ce înseamnă amorul?*

M. H. RENNERT.

Trandafirul sau Roza

Dintre plantele lemnoase cunoscute și cultivate de oameni nu este nici una, care pentru frumusețea florilor sale, să ajungă atât de răspândită ca Roza sau Trandafirul.

Toate florile sunt frumoase, multe din ele chiar scumpe; nici una însă nu se poate compara cu trandafirul. El nu este *regele florilor*; nicăeri n'am văzut această numire, dar este, cum mulți îl numesc „*Floarea florilor*”. In ochii tuturor Trandafirul este

cea d'întâi floare, care a ajuns să fie pretutindeni din ce în ce mai mult prețuită.

„Simbolul plantei variază după culoarea florei; ele sunt de o mulțime de fețe, începând cu albul pur și terminând cu nuanțele închise și vii ale carminului etc. Trandafirul alb are ca emblemă inocența, e suvenirul nevinovat, ce 'și dau inimile ce se vor iubi în urmă!.. Trandafirul cu o sută de foi al iubirii inconstante, cel galben al infidelității, cel muschios (mousseuse) al voluptății, cel pistruiat al iubirii ardinte și cel obicinuit e emblema simplității. Un boboc de trandafir, reprezintă dacă e alb o *fecioară*, adică *inocența*; de ori-ce culoare o dămnișoară plină de viață și vrednică de a trai-iubind. In fine trandafirul, în general este emblema amorului”¹⁾.

Lumea antică cunoștea trandafirul și pare că-l cultivă având în vedere mai mult utilul, trebuința, de cât gustul frumosului. Cea modernă îl cultivă — este adevărat — și pentru folosul esenței, ce se extrage din florile lui, dar mult pentru frumusețe.

„O doamnă a publicat acum câta-va vreme, la Paris, o carte asupra istoriei trandafirilor, din care reproducem o interesantă pagină:

Trandafirul, zice doamna a fost totdeauna, preferat de multe doamne elegante și a avut pururea înțetate, asupra celorlalte flori. Englezii îl au ca emblemă; el se mai află și în multe steme ale familiilor nobile din Europa.

La Romani, trandafirul eră simbolul onoarei și împărații acordau generalilor biruitori, dreptul de a și-l grava pe scuturi. Când Nerone primea vre-o invitație la banchetul vre-unui patrician, acesta trebuia să cheltuiască sume enorme pentru ca toate fântânile casei să dea numai apă de trandafiri și după eticheta împărătească, peste tot se presărau trandafiri. Ca aperitiv, se servea vin de trandafiri și Eliogabal

1) După C. C. Datculescu: Vezi tratatul „Florile” pag. 291, Râmnicul-Sărat, 1892.

facea băi de apă de trandafiri. Țările în care se găsesc trandafiri în mai mare cantitate sunt India și mai cu seamă Persia. Poetii persieni unesc trandafirul cu privighetoarea, pe care o reprezintă ca iubită a trandafirului și spun că el, nu înflorește de cât auzind cântând privighetoarea.

De aici vedem, de câtă cinste se bucura această floare și la vrednicii noștri strămoși. Exemplul Romanilor, lucrul de altfel curios, l-au moștenit în Europa, Turcii și Bulgarii. Amândouă aceste popoare cultivă trandafirul pentru esența ce se extrage din florile lui. În special Kazanlâcul din Rumeia se bucură azi de un renume european.

„Cantitațiile de esență de trandafiri întrebuințată de fabricanți de parfum, mai cu seamă de cei din Anglia provine numai din frumoasa vale a fluviului Marița. Din 123 de orașe care fabrică esența 42 sunt împrejurul Kazanlâcului, care singur produce 1.650 kgr. de esență anual. Ca să ne facem o idee despre întinderea cultivei trandafirilor, trebuie să știm, că trebuiesc 3.200 kgr. de floare de trandafir pentru a scoate un kgr. de esență¹⁾. Aci, reușește pe dealurile expuse la soare admirabilul și mirositorul trandafir de culoare roșietică spalăcită. Trandafirii se sădesc primăvara și toamna; iar culesul floarei se face în Maiu și la începutul lui Iunie. Unii țărani își destilează singuri esența în alambicuri primitive, iar alții își vând recolta marilor fabricanți din oraș²⁾.

Făcând dar abstracție de țările asiatice, precum și de Turcia și Bulgaria, încolo, tot restul Europei cultivă trandafirul aproape, numai pentru frumusețea florilor sale, care în mod magnific, împodobesc

cele mai multe grădini. Horticultorii moderni au unit toată știința cu sânguința lor, pentru a obține cele mai frumoase și variate flori. Numărul varietăților, considerat după miros, formă și culoare, se socotește numai cu miile, de și numai câteva specimene abia se numără printre cele mai scumpe. În streinătate, pentru fie-care primăvară se anunță ca noutăți, varietăți din ce în ce mai multe și mai frumoase. Unele par chiar bizare. Așa, s'a svonit, că un horticultor a obținut un trandafir cu florile verzi, altul cu corola albastră și așa mai departe.

În anul acesta, s'a anunțat la Viena o expoziție numai de trandafiri și premiul cel mai mare, constând din câte-va mii de coroane (îmi scapă din vedere numărul) se va da acelui horticultor, care va prezenta pe cel mai frumos trandafir din varietatea Mareșal Niel, dar nici galben, nici roșu, ci alb, cum încă nu s'a mai văzut.

Deci dacă timpul e mai mult în serviciul morții, nu putem tăgădui, că știința și sânguința omului a făcut atât de mult pentru viața unei flori. Priviți dar pe spinosul „măceș“ de unde a plecat viața și admirați pe Mareșal Niel, Malmaison, Carmen Sylva, pe toți Sulfatarii și toți Romontanții, care astăzi formează cununa tuturor grădinilor îngrijite.

1 August, 1905.

PETRE DĂNILESCU.

ODATA ȘI ACUM

*Era noaptea — lună, stele,
Se 'ntreceau în scânteicare,
Vântu 'necet doinea în ramuri
Imbrăcate 'n albă floare.*

*Când m'ai strâns la sân, nebună,
Dându-mi primul sărutat.
— Mi-i iubi pe veci ca astăzi?
Fericit te-am întrebat.*

1) Cel puțin în acest an, Bulgaria a făcut mari progrese, ba nici odată în primele 5 luni ale acestui an, exportul nu s'a ridicat la cifra de 1.150 kgr. de apă de trandafiri în valoare totală de 761.376 lei, față cu 788 kgr. și 485.995 lei din perioada corespunzătoare a anului precedent. Iacă o plantă și o nouă sursă, destul de bogată, despre care nu știu, câți agriculțori din România își pot da seama.

2) Geografia Europei de Andrei Lăzărescu. Ploști. 1901, pag. 137.

*Luna tu mi-ai arătat-o
Stelele și teiul sfânt
Și mi-ai zis cu-o voce, care
Imi suna ca dulce cânt :*

*— Teiul flori când n'o mai face
Când s'or strânge stea și lună
Și iubirea cea ferbinte
Ce îți port, o să apună.*

*Astăzi iarăși este vară,
Noapte, stele 'n scânteiare
Astăzi iar își cerne teiul
Floarea albă pe cărare . . . .*

*Toate 's astăzi ca și-atuncia
Nu 'i schimbat nimic în fire —
Și mă 'utreb, privind în juru-mi :
— Dară tu . . . și-a ta iubire?! . . .*

F. DĂVID-BĂCĂU.

UN BUST

LUI P. VULCAN
Omagiu

În învălmășagul luptei de toate zilele, s'a trecut cam neobservate micile informațiuni ale ziarelor bine-voitoare, o mică notiță vorbind despre inaugurarea bustului lui Tradem.

Cine n'a citit ceva de duiosul poet craiovean, de fermecătorul Traian Demetrescu, cine n'a auzit cântând lautarii frumoasa poezie „Călugăru“ și n'a rămas întristat de conținutul frumosului cântec, gândindu-se la acei ochi albaștri ce ni l'au răpit pentru totdeauna pe poetul „Aquarelelor“ și „Senzitivelor“, pe autorul lui „Cum Iubim“ și „Iubita“.

La noi poezii sunt poate ca ceva ce ne trebuie numai pentru zile vesele, la banchete și petreceri unde fie-care așteaptă cu nerăbdare ca din un colț al mesei să se ridice un tânăr cu părul vâlvoi, cu gulerul cam vechiu, cu privirea fixă, cetind

pe niște bucăți de hârtie mici îndoite vre-un mic discurs în care se slăvesc faptele celor prezente. Și cu drept cuvânt un alt poet duios ca și Tradem, mort și el tânăr, tânăr de tot, Iuliu Savescu zice :

Toți poezii mici și mari
Cu sau fără ochelari
De ursită 's botezați
Cerșetori literați.

Gândul lor prin stele zboară,
Însă ele îi trag pe sfoară
Și lăsându-i nemâncăți
Plâng sărmanii literați.

Plâng pe strunele de aur
Plâng și nu știu ce tazăur
Pierd în cântecul de dor ;
Și pe când duioase muze
Le pun cântecul pe buze
Moartea sapă groapa lor.

Ducând o viață neregulată în vecinica luptă pentru o bucată de pâine, cei mai mulți mor la o vârstă când alți încep ca să trăiască.

Traian Demetrescu a dus și el această viață pe care francezii o numesc „*vie de boheme*“ și care a fost descrisă cu atâta talent de Henri Murger.

Viața lui a fost o viață plină de suferințe, suferințe ce l-au dus până la mormânt. De mic copil a avut de luptat cu foamea pe care vom vedea mai la vale cât de bine a cunoscut-o.

A învățat primele clase gimnaziale în orașul său natal în Craiova, dar din cauza lipsei a fost nevoit să părăsească studiul din clasa IV secundară încă și de aci abia în vârsta de 18 ani a început a face cunoștință cu lupta pentru traiu.

La această vârstă, — cine ar crede-o? — el poetul visător a intrat în o afacere de bumbac ca amplotat, de aci a plecat spre capitala centrului artei și al literaturii. În închipuirea lui credea că capitala o să-i ofere tot ceea ce provincia nu a putut să-i dea, a intrat deci în ziaristica colaborând la „Adevărul Literar“, ce era sub direcția lui Anton Bacalbașa și la „Lumea Nouă Literară“.

Viața de ziarist, în care se cerea o muncă colosală, o energie și o voință rară, a suportat plâpândul sau corp câțiva ani, ba a încercat să fondeze în orașul său natal o revistă literară intitulată „*Revista Olteniei*“, care avu un traiu de doi ani patermise.

Și cât de întristat a trebuit să fie încercatul poet, când a trebuit să citească pe frontespiciul revistei următoarele cuvinte cari trădează în deajuns starea noastră culturală și lipsa de bun simț. E vorba de un reprezentant al poporului. T. Demetrescu socotise nemerit să trimeată revista unui fost reprezentant al Doljului, însă acesta nemai putând găsi altă scuza ca să o refuze, scrise cu mâna cuvintele:

— „*Refuz neputând citi*“.

Și asemenea refuzuri invocate „*abovo*“ se fac și astăzi cu deosebire că se trimite revista un șir de ani, când se aduce aminte de datorii, d-l foarte indignat raspunde:

— „*Rugatu-m-am să mi-o trimiteți?*“

Din București a revenit în Craiova, iar de aci a plecat să 'și caute de boală ce zi cu zi căuta să-l doboare, a plecat după avizul medicilor la Solka în Bucovina unde a petrecut o vară și cea din urmă pentru dânsul.

În București, în acest oraș zgomotos, plâpândul poet a dormit multe zile în vecinătatea mansardelor și în tovarășia stelilor singure amice desinteresate și intime ale poetilor.

Foamea! Aceste șese sunete, cari îngrozesc pe toți când le simt, le-au simțit poeții noștri cei mari, le-a simțit și genialul bard cum neam obicinuit să-l numim pe M. Eminescu și Nicoleanu, Bolintineanu, Petre Grigoriu, Săvescu și lista este încă lungă, căci sufer și astăzi sarmani muncitori ai versului, cum zice poetul:

Poetul la nimic nu-i bun
Așa-i! Căci pe pământ
Trimis e ca într'un surghiun
Din cerul lui cel sfânt.

• Tot amintindu-și el de cer
De traiu dintre Ingeri

li pare greu lanțul de fer
Aici în valea de plângeri.

Și prea puține inimi știu
Ce vis gonește el
Iar muritorii îl descriu
În chipuri fel de fel.

Ce-i pasă lui? Ce-i pasă lui
În graiul lui de Inger
El spune basmul dorului.
Aici în valea de plângeri

Foamea! Cine n'a avut senzația pe care Tradem a simțit-o spunând: „*Im era foame, ce era de făcut?*“ și fără să-mi dau seama dădeam ocoale toamai pe lângă restaurantul Capsa, la a cărei vetrine gelatinele și maionezele de raci, mă ispiteau, mă atrăgeau ca niște primejdii.

Înăuntru am zărit falci mișcându-se, pahare golindu-se, chelneri servind. Am trecut repede.

De aici m'am îndreptat repede, ca sub puterea unei voinți stranie în restaurantul lui Lordache.

Mesele erau pline. Am întrebat pe chelner dacă un domn, cu palaria așa cu nasul altfel, a venit pe acolo.

Chelnerul m'a privit ciudat. Până în strada m'a urmarit mirosul unei musacale. „*Mi era foame, mi era foame îngrozitor!*“

Uram tot ce mi se părea vesel, satisfăcut, frumos. Intrasem în Cismigiu și mă așezasem obosit și slab pe o bancă. Pe lângă mine treceau precupeți cu coșuri cu struguri.

— Sunt acri? am întrebat pe unul din ei, aproape automaticește.

— la gustă-i:

Și mi-a întins un cârciu cu câteva boabe. Le-an înghițit din odată. În stomah s'a produs un cântec de recunoștința.

Iată ce viață a dus poetul al cărui bust modest s'a așezat în grădina Ateneului.

Poetul n'a fost eternizat prin această lespele de marmoră executată de Filip Marin și pe care Craioveni au rafuzato. Da! Poetul Craiovei acela care a dat atâtea opere măiestre, care s'a muncit atât în capitala Olteniei, a fost izgonit dintr'însa rușinos.

Ce atâta gură pentru un poet, exclama un puternic al zilei craiovean, spuneau ziarele :

Fosta el deputat, senator, ministru?

Nu! Traian Demetrescu n'a fost măcar notar la stat, dar a prețuit în scurta-i viață mai mult de cât 20 de inși de cât aștia.

Pe urma lui rămâne un mănunchiu de serieri care în frunte cu „Cum iubim“ cu „Priveliști din viață“ cu „Sensitive“ și „AQUARELE“ l-au făcut să câștige un loc de frunte în sara noastră mișcare literară.

Și bustul ce i s'a ridicat în București arată că și pentru această clasă există un soi de simpatie, că oameni noștri de elită cu dragoste de frumos, se mai găsesc. Bustul suferinței, al lui Tradem va face poate pe mulți să se gândească la atâția martiri, la atâția tineri talentați cari în alte țări es mai prețuiți, la atâtea suflete cari.

Pe când divine muze
Le pun cântecul pe buze.
Moartea sapă groapa lor.

M. A. RENNERT.

Conferința D-lui D. Teleor

În introducere spune că Soc. Acad Rom. nu i-a premiat-o, *postpunându-i* manuscrisul, și preferind gramatica de Cipariu, care, după d-sa, a avut un rezultat negativ, că a întors capul multor tineri ardeleni cari au avut nefericirea d'a se forma în școala autoritarilor.

Circa se măgulește cu conștiința că gramatica sa este menită a aduce societății un folos real, deslegând câteva din problemele gramaticale, provocând prin originalitatea și radicalismul său *discuțiuni bine-făcute*, și — ca *resultatu stabilindu ade-vărul obiectiv* etc.

Terminând roagă pe „on. publicu inteligente, că, deca en urma unei cercetări severe va recunoște v'unu méritu acestei lucrări literare să binevoiescă a'l *atribui* numai și numai cultului și adoraciunii

ce a nutritu d'en frăgeta copilăria pentru particularitatea noastră națională, pentru limba“.

Ce vedem la Circa? El pune accente spre a ști unde să apăsăm pe cuvânt. Acest lucru este folositor pentru streinii care vor să învețe limba română. Sistemul e adoptat și în cărțile noi, ale d-lor Lupu-Antonescu, Găvănescu și alți elevi ai lui Circa.

Mai vedem că n'are semnele care fac ca litera *e* sau *i* să se citească *ă*, *î*; are însă sedile pentru ca *d* să se citească *z* și *t*, *ț*. Are numai un singur *i*, care e și lung și scurt și un *u* care ar trece de scurt.

Mai are, după cum știți, terminarea *ciune* în loc de *țione*. Elevii săi îi ziceau chiar lui: *Circa ciune*.

Eliade în introducerea la *Cursul* său de *Poezie Generală*, cam pișcă mania celor cu *ciune* prin niște versuri foarte hazlii. Acest *ciune* ne detese cuvinte ca *redăpciune* în loc de redacțiune, *năciune* în loc de națiune. Alexandri în comediile și șansonele sale a ridiculizat cu prisos pornirea. Circa pleca de la un cuvânt, de pildă, *er-tăciune*, și susținea că așa trebuie să se termine toate cuvintele ca: constituțiune, educațiune, funcțiune, munițiune, etc. Ideea nu e rea; dar limba e foarte capricioasă: Cuvintele noi nu primeau terminațiuni vechi. Și li s'a făcut pe voie, în ciuda lui Circa și spre marea lui durere de naționalist.

Regretatul profesor universitar Frolo a publicat, după îndemnul domnului Hașdeu, spune d-sa în prafata, un studiu întins asupra problemului ortografic în România. „Ar zice cineva — observă D. Frolo, — că cuvântul românesc e bântuit în privința sistemelor ortografice, de un fel de boală cronică nevindicătoasă, în stare de a compromite pentru totdeauna inteligibilitatea, unitatea și expansivitatea lui“. Și cutează a lua parte la controversă nu însă cu *pretensiunea* ca ideile sale să fie apte a deveni o regulă pentru toți, ci numai cu

dorința d'a contribui întru ceva la curmarea răului.

Vedeți, domnilor și doamnelor, că starea devenise nesuferită.

Chiar streinii ne judecau rău și ori cine se scula mai de dimineață venea cu un sistem nou de ortografie bun sau rău. Ministerul cultelor era d'o gentilețe rară, aproba tot. Autorul sistemului, mai ales dacă era profesor, își aplica teoriile trecând pe elevi *igni ferroque*. Vai de generațiile tinere de acum câți-va ani! Ne închipuim de ce mulți n'au învățat carte, de ce mulți au eșit pedanți! Cărțile didactice erau niște instrumente inquisitoriale! E destul să citească acum cine-va câte-va pagini din gramatica lui Circa, de pildă, și are să țipe de disperare.

În privința etimologiștilor iată ce zice Frollo, între altele :

„Etimologismul este inutil și chiar vătămător pentru știință. Sprijinitorii sistemului par a-l considera ca cel mai bun mijloc spre a redăptea conștiința limbei și spre a vulgariza filologia: Totdeodată ei pretind de a înlesni prin scrierea lor cercetările limbistice, oferind gata unele rezultate pe care ar trebui de altmintelea ca știința să le scormonească cu multă trudă. Dar ei se amăgesc și într'o privință și înalta. Voind a preface în filolog pe ori ce bragagiu sau pe ori ce băiat de cărciumă, cari după sistemul fonetic tot ar putea să citească și să scrie într'un mod tolerabil, sarsailismul nu izbutește de cât a degusta sau a zăpăci poporul și ocazională procrearea unor specimene de o monstruoșitate ne mai pomenită, — iar cât pentru lumea învățată nu poate a o îndestula prin etimologia de porunceală, căci ea preferă de a cerceta singură vicisitudinile cuvintelor în lumina unor legi fonologice cari nu se pot aplica de cât pornind de la cea din urmă fază reală a cuvintelor însuși, astfel precum o înfațișează numai pronunțarea lor. Dacă limbistul are a face cu scrierea fonetică, el știe de

unde să se apuce; dacă din contră scrierea este etimologică, nesiguranța regulilor de citire și lipsa de ocaziuni sau de mijloace spre a afla mai deadreptul pronunțarea vie, îl vor sili de a se regula după talmăcirea dată de către scriitorul însuși la cuvinte de cercetat. Iată în acest caz o mare dificultate și adese ori chiar o imposibilitate de a controla sau de a îndrepta o asemenea talmăcire“.

Cuvântul *brânză*, de es. care după Hașdeu se trage din celtodacicul *boransa* și după ilustrul Schuchard se referă la italianescul vulgar *sbrinzo*, sau la germanul *Brinsenkäse*, e scris în *Dicționarul Academiei*: *brandia*, *brindia* sau *brundia*, după latinescul *brundus* al lui Isidor Hispalense; infinitul *o* se scrie tot acolo *una* cu toate că origina lui latinească este cam îndoiioasă; lacuința se scrie *locuentia*, cu toate că, după Cihac, procede din verbul latinesc *lakui*.

Acum, întrebăm noi: fi-va mai lesne pentru un filolog de a cerceta etimologiile respective plecând din cirilicele *Brânză*, *o*, *lacuință*, sau plecând din academicele, *brundia*, *una locuentia*? Și etimologiile pe cari se reazămă aceste din urmă reprezentări grafice sunt greșite sau și numai nesigure, ce folos vor alege din ele bieții profani ce vor fi luat texturile academice drept norma scrierii lor?

Este în privința aceasta un lucru foarte ciudat la scriitorii români, și anume că voind a fi mai științifici de cât ori cine în materie de ortografie, ei au dus teoriile etimologice până la un exces necunoscut la celelalte grafisme rezimate de același principiu ca bunioară grafismul Francezilor și al Englezilor“.

Frollo trece apoi la fonetiștii ce s'au ivit după lepădarea cirilismului:

„În fruntea acestora, urmând ordinul cronologic, Cipariu pune pe I. Molnar, care într'adevăr se sili de a traduce slovele prin literile latine, dar avu numai de gând să

îlesnească studiul limbei la Germani, că-
rora a fost destinată Gramatica tipărită la
Viena în anul 1789“.

„Cel dintăiu care a propus într'un mod
explicit că numărul literilor e de regulat
după numărul sunetelor, a fost, dacă nu
ne înșelăm, repauzatul Ion Maiorescu, iar
întăiul sistem prelucrat după acest prin-
cipiu, a fost al bucovineanului Arun Pum-
nul, cel mai cunoscut dintre fonetiștii epe-
cei din urmă. Grafia lui Pumnul n'a fost
totdeauna aceeași, fiindcă autorul o supuse
în mai multe rânduri la modificațiuni în-
semnate; de aceea el nu putu să aibă un
număr mare de partinitori afara din Bu-
covina, cu atât mai mult că fonologia și
morfologia lui sunt din cele mai defec-
tuose, ajungând pe de o parte până la
culmea radicalismului, și abuzând pe de
alta în modul cel mai extravagant de prin-
cipiul analogiei. Cât pentru fonotipia pro-
priu zisă, Pumnul are mai multe idei bine
nemerite; însă nu vom pune între acestea
nici introducerea neconsecventă și nesigură
a lui *i* inorganic la niște pozițiuni unde
este cu totul de prisos, nici geminarea
unor consunante, nici etimologicul *d* (d cu
sedila), întrebuințat în locul lui *z*, nici va-
loarea acordată arbitraricește, la mai multe
semne diacritice, nici în fine combinațiu-
nea molnariană *oe* aplicată vocalei obscure
(Molnar întrebuințează diftongul latinesc
drept semnul *i*, iar Pumnul drept semnul
lui *a*)“.

„Un gen de fonetism foarte răspândit
în România pe timpul unirei celor două
Principate, era acela în care literile latine
se aflau amestecate cu unele cirilice“.

„Ca fonetiști nu sunt de privit, ori care
să fie intențiunea lor, acei ortografi cari
fac a consista tot fonetismul în adopțiu-
nea semnelor diacritice, precum era bu-
nioară repauzatul Marțian, autor și al unei
mici lucrări despre ortografie, care se ti-
pări în capul tratatului său de *Economie
Socială*“.

„Între frunțașii fonetismului poate fi pus
d-l Titu Maiorescu, cu toate că d-sa în unele
scrieri combate și etimologismul și fone-
tismul în favoarea unei teorii neutre că-
reia i se dă numirea de *intelectuală sau
psikologică*. Trebuie dar a face o distinc-
țiune între ortografia practică a d-lui Maio-
rescu și ortografia teoretică“.

Frollo cere „un complect fonetism adică
o scriere unde semnul și sunetul să se afe
în cea mai strânsă equațiune posibilă, fără
ca să fie ertat sub nici un pretext de a în-
mulți sunetele la același semn, nici de a
exprima un sunet prin semnul altuia, nici
de a citi ceeace nu este însemnat, nici, în
fine, de a însemna ceeace nu e de citit“.
Unde el se desparte de unii fonetiști spre
a se apropia de etimologiștii cei mai ra-
ționabili „este numai întru a exclude no-
tațiunea sunetelor cari nu sunt intențio-
nale, și întru a cere ca fonologia limbei să
fie determinată și reordinată deopotrivă cu
celelalte părți ale gramaticii, în conside-
rațiunea, nu numai a stărei prezente, ci a
tuturor momentelor istorice unificate prin-
tr'o socotită alegere, în cât regula scrierii
să nu fie simplă vorbire, ci vorbirea cea
corectă și ortografia să fie apărătoarea or-
toepiei *ita ut suam quisque consuetudinem,
si mala est corrigere debeat*“.

(Va urma).

D. TELEOR.

UN CÂNTEC

VICTOR HUGO

MATILDEI

III.

Las Domnul să dispară
Florile din pământul său,
Căci floarea cea mai rară
Se ascunde în sânul tău.

IV.

Și pasărea frumoasă
Și steaua cea cu dor
Și floarea cea duiosă
Se chiamă toate: Amor.

M. A. RENNERT.

I.

Pe pasărea frumoasă
Cântând n'oi asculta
Căci pasărea frumoasă
E însuși gura ta.

II.

Nu-mi pasă c'o să moară
A stelelor scânteii
Căci stelele cu pară
Sunt ochii tăi.

Clipe din viața unui pribeag

— FOI RĂZLEȚE —

25 Iulie. — Intotdeauna cu venirea nopții, senzațiile la mine devin mai vii, mai puternice.

Nu știu alții cum vor fi; dar pe dată ce satul a adormit sub sclipirea vie a stelelor, îndată ce zarea s'a topit într'un tot nelămurit, obscur, pe mine mă prinde un neastâmpăr fără margini; îmi pare odaia prea strimțată și aerul din ea prea nădușitor. Atunci părăsesc odaia și mă pierd în noapte pe șoseaua ce 'mi trece pe dinaintea casei și care duce la pădure, sau pe poteca șerpuitoare ce 'și ascunde capătul într'un tufiș misterios din fundul livezei ce ține de casa din care locuiesc. Pe drum, aud zgomotele cele mai ușoare și pricep limbile cele mai neînțelese. Sunt atâția oameni, cari susțin sus și tare, că noaptea e liniște în tăcere, că patimile toate au adormit; dar cine are ochi de văzut și urechi de auzit, acela vede și aude noaptea. ceea ce poate vedea și auzi și ziua. Acelaș zgomot, aceiaș luptă, nașteri și moarte, boală și fericire, lingușire și tiranie, săracie și bogăție.

Ce noapte, ce splendoare!

Cer plin cu stele, vânt ușor și parfumat, șopot plin de apă, soaptă tainică de frunze și metalic țărâit de greeri.

De duioșie, de plin ce 'mi e sufletul, îmi vin lacrimile în ochi — lacrimi ce le simt calde, fierbinți, când îmi alunecă dealungul obrazului.

— Și să poate să fii pribeag, strein, singur tu în mijlocul naturii acesteia pline de armonie, iubire și înfrățire?! — 'mi-am strigat.

Și ca un nebun am prins a alerga pe șerpuitoarea cărarușă, spre fundul livezei, îndurerat peste măsură; dar când întins în iarbă cu capul pe mâini, am prins a judecă mai rece și mai așezat, am ajuns

din nou la concluzia că liniștea naturii e numai o mască; e liniștea oceanului în fundul căruia un vulcan face erupțiune, curente ostile se încrucișează în toate sensurile, furtuni bântuie necurmat; e liniștea omului ajuns la disperare...

Ce sumedenie de gânduri mi-au năvalit în creier! Ce amestec grozav!

— „Acolo am văzut-o pentru prima oară... Era într'o fermecătoare noapte de vară!...”

De ce 'mi-am adus aminte tocmai de fraza asta? E o frază dintr'o nuvelă intitulată: *Încă odată* și scrisă de o femeie, d-na *Sidonie Devechi*. Astăzi, când în inima femeii e stinsă, e moartă orice scântee de poezie; când tot la ce aspiră e luxul; când tot ce o caracterizează e vanitatea și cochetăria; astăzi e așa de curios când o femeie scrie ceva bun.

Îmi amintesc că am făcut cunoștință cu d-na Devechi la Iași. Mi-a dat să citesc multe bucați frumoase, parte publicate, parte inedite; dar *Încă odată* le întrecea pe toate. E o comoară de gingășie, de studii și de sinceritate; dar numai titlul singur câte nu 'ți spune, câte nu 'ți deșteaptă în inimă: amintiri duioase din copilăria departată; nimicuri dulci și pline de farmec de pe când ardeai în para frigurilor primei iubiri; amaraciune pe urma mizeriilor din prezent; doruri și iluzii pe urma celor moarte...

— „Acolo am văzut-o pentru prima oară... Era într'o fermecătoare noapte de vară...”

Tot într'o ast-fel de noapte și tot în condiții descrise de d-na Devechi, am văzut-o și eu pentru prima oară pe aceea ce m'a fericit o vară; atâta doar, că idila noastră a avut un sfârșit mult mai prozaic și mai banal...

Nu știu cum am adus mâna, de am atins reverul gulerului și am dat de o floare veștejită. Floarea aceasta e un sol de pace sufletească, de iubire frățească. Ea mi-a fost trimisă de o necunoscută, eri, pe când eram la Bărlad.

Ce mult mi-ai dat și cât îți sunt de re-

cunoscător, ție, aceleia ce mi-ai trimis floarea! Nici odată nu te-am văzut, precum nici tu nu m'ai văzut vre-odată. O amică ți-a vorbit de mine și aceasta a fost în deajuns pentru ca în inima ta să se nască dorința de a mă cunoaște. De ce? O taină a sufletului și, pentru a 'mi vorbi întru cât-va de această dorință, mi-ai trimis o floare, o floare roșie...

Roșu e culoarea-mi favorită.

Am fost surprins, am privit cu drag nespus floarea și mi-am prins-o pe piept, în dreptul inimei. Multe flori roșii au stat în acelaș loc... multe flori roșii, menite a mă asigura de sentimentul ce nutrește pentru mine aceea ce mi le-a trimis: *iubita*.

Ce deosebire de la ea la tine!

Ea s'a servit de flori—cele mai gingașe, mai dulci, mai nevinovate creaturi ale naturii—pentru a mă înșela; tu te-ai servit de acelaș mesager sfânt, pentru a 'mi destăinui un sentiment nobil, sincer, o dulce și naivă dragoste de seară, mie unui necunoscut, unui pribeag pe nesfârșita cale către ideal...

Mi-ai trimis o floare, și nu știu. spus-i-ai tu ca să 'mi povestească atâtea despre tine, sau fosta cam indiscretă singură ea, draguța guralivă?... Știu că mi-a vorbit mult, mult de tot despre tine; atât de mult, că am ajuns să te cunosc foarte bine și să știu că ai o inimă nobilă.

Inimi de astea sunt rare. Foarte puține din ele am întâlnit în drumul meu—și totuși, singurele focare de unde îmi mai vine câte o rază de speranță, sunt ele și numai ele...

Spune: cum să 'ți mulțumesc pentru doza de căldă speranță ce ai turnat și tu în inima-mi?... S'ar euveni să păstrez floarea. Ea, mai mult ca ori-ce, mi-ar aminti de tine și cred că ai fi mulțumită de ajuns prin aceea că ori unde voi fi și ori de câte ori voi privi floarea, să 'mi amintesc cu drag de tine; dar iată, floarea deja e veșejită...

Cu toate acestea, tot nu te voi uita, fii sigură. Mu ne cunoaștem și poate nu ne vom cunoaște uiciodată. Încă câte-va zile

și voi pleca de aici—înainte, mereu înainte în lunga-mi călătorie; tu vei rămâne aici, timpul ți va șterge din inimă sentimentul ce ai nutrit o clipă pentru trecătorul strein... El însă nu te va uita nici-odată! Și dacă s'a veșejit floarea și de-o va arunca, va rămâne totuși *locul* unde a fost floarea prinsă—și în locul acela bate o inimă caldă, iubitoare, recunoscătoare!

Ori unde voi fi, îmi voi aminti de tine, te voi îmbrățișa și săruta în gând—cu dragoste de frate.

Adio pe totdeauna, nobilă necunoscută, fii fericită!

28 *Iulie*.—Scrisorea ta, dragă surioară, m'a atins la lacrimi—ș'am plâns, am plâns ca un copil. Ce mare, netărmuită, e dragostea ta pentru mine! Ce dulce, alinător de suferințe e graiul prin care mă asigură de iubirea ta! Dar crezi tu oare în adevăr că e nevoie de atâtea asigurări? Crezi tu că eu, măcar o clipă, m'am îndoit de iubirea și sinceritatea ta?... Nu-i vorbă, suntem frați, și pentru motivul acesta, iubirea dintre noi nu ar fi ceva extra-ordinar; însă iubirea ce ne leagă pe noi nu e numai frățescă, ci și prietenească; căci, după ce ne suntem frați, ne mai suntem și prieteni—cei mai buni, cei mai sinceri, cei mai adevărați.

Câtă consolare găsec eu în scrisorile tale, scumpă soră! Ele sunt comori de gingașie, de mângâiere dulce și nevinovată, de limbă și stil. Ce observatoare bună ești tu! Ce sfatuitoare neîntrecută, ce prevăzătoare adâncă!... Câtă filozofie profundă găsec în rândurile tale, ce bine știi tu să judeci lucrurile și lumea!... Dar, vezi tu? Pe cât sunt de mândru de toate acestea, pe atâtea ele mă dor; căci tocmai calitățile acestea rare, cu cari natura te-a dotat în abundență la o vârstă așa de precoce, sunt o nenorocire pentru tine.

Ca să fii aceea ce ești, ca să poți vedea aceea ce vezi și să auzi ceea ce auzi, pentru ca natura să nu aibe taine pentru tine, trebuie, înainte de toate, să fii sensibilă—

și tu ești, într'un grad ce nu mai admite superioritatea.

Aceasta e nenorocirea!

Tu suferi pe urma unor cuvinte ce nu te privesc pe tine; tu suferi pe urma veseliei și a tristeții altora; pe urma apusurilor de soare; a răsăritului de lună; a răzvrătirii, sau prea mării liniști a mării; a cântecului privighetorei; a strigătului buratecilor; a sclipirei stelelor; a murmurului vântului; a răpăitului ploii pe copeșuri; a căderii frunzelor. Tu suferi pentru tot și toate—și mă doare. Cu toate astea, de ai fi alt-fel. nu mi-ai putea fi de cât soră; nu și prietenă. Și cine m'ar putea atunci înțelege, dacă nu tu?... Sunt egoist; dar iartă-mă, e fără să vreau. Tu știi destul de bine câtă fericire simți când ești înțeles. De alt-fel, îți plătesc cu aceiași monedă, și, cred că ești mulțumită.

La revedere, pe altă dată. E târziu, se lasă seara și nu mai vād să scriu.

F. DAVID-BĂCĂU.

IDEALUL NUVELA

Ultimele ei cuvinte i-au atins inima ca și cum ar fi simțit atingerea unui fer roșu.

Auzi! Murmură Kamil, fără să fie auzit: să o coboare pe Ea la nivelul comun al ființelor de care sufletu-mi simte oroare!

De astă dată fixând-o în ochi cu mult interes, relua:

— Prin sinceritatea d-stră d-soară, m'ați determinat să vă divulg o taină—mărturisindu-vă prin scrisoarea adresată Psycheei—principiul meu social.

Nu 'mi pare rău de asta, căci în d-voastră găsesc un spirit luminat cu ajutorul căruia pot ajunge la rezolvarea problemei ce mă muncește și anume: de a stabili că idealul nostru se naște, trăește și înfloreste sau veștejește chiar în sânul societății. Eu cred că motivul înfloririi sau al distrugerii idea-

lului nostru trebuie cercetat în mediul incongiurător și vedeți nimeni nu și dă seama să purifice acest mediu.

Acest motiv mă face să revizuesc istoria mea cu Psycheea. Fiți dar atentă și observați bine că nu toate sunt frivole precum le-ați descris, că printre semenele d-voastră sunt caractere desăvârșite—înaintea cărora noi ne închinăm, le adorăm fiind că sunt idealul nostru.

— Vă ascult d-le Kamil.

— Istoria iubirii noastre, d-soară, e așa de simplă și așa de poetice peripețiile ei, în cât n'ați mai sta la îndoaială o clipă de a vă pronunța că a fost într'adevăr iubirea cea mai ideală visată de poeți.

Inchipuiți-vă d-soară, să fiți pe drumul celui de al 16-lea an, frumoasă ca un înger, fragedă ca un boboc de roză înrouat și ne smuls încă de la tulpină, dulce și gustoasă ca o fragă coaptă și pe lângă chipul arătat să aveți o fire blândă, o inimă și un suflet nobil, gata de sacrificiu, gata de a ferici pe un suflet ales.

Tocmai într'un așa moment ochii Psycheei s'au încrucișat cu ai mei. În prima zi n'am avut curaj să mă uit drept în seninul ochilor ei mari ce-mi evocau mărirea și infinitul cerurilor.

A doua zi însă, am surprins în adâncul lor bunătatea și dragostea ce mi-o purta. Într'adevăr, am prins a ne iubi fără a ne gândi la consecințe și la piedicile ce ni s'ar fi opus până la infinit. Nu mă jenez a vă mărturisi că pe vremea aceea trăiam lângă o mătușă bogată, fără alți moștenitori de cât pe mine și nici Psycheea pe atunci nu cred să fi bănuț măcar, că nu făcusem încă nimic alta, de cât studiul amănunțit al boiului meu de flăcău cu ochii fermecători, de a'mi potrivi mai bine freza pe frunte, după cum o cerea moda, să'mi aleg cel mai radios bobocel de trandafir din grădina tușei, și să'l anin la botonieră, să torn din greșeală pe hainele mele câte vre o sticlă de oponax sau violet de Parma și să apar ca o arătare

sfântă înaintea Psycheei, care și ea la rândul ei, pe lângă darurile Dumnezeștii cu care o înzestraseră natura, se îngrijea să și anine la stânga înfloritului ei sân floarea „nu mă uita”—fixându-mă de la geam cu privirea ei duioasă, ascunzându-și din când în când capul printre perdele, pe când în jurul ei plutea un val de parfum de zambile învalte și alte flori primăvăratice ce creșteau în glastre.

De și ne vedeam în fie-care zi, dimineața, la prânz și seara de zee ori, totuși săptămâni de-a rândul n'am putut vorbi cu dânsa de cât prin intermediul privirilor.

Din când în când mă faceam că dau atenție vre-unui obiect din apropierea ei și raza pornită din ochiul meu atingea în tangentă frumosul ei cap, când în aceeași clipă privirea ei scânteitoare căuta să mi patrundă în adâncul sufletului, să citească gândul meu din urmă.

Aceste momente de speranță unită cu nesiguranta îndoelei formează prima epocă a romanului iubirei noastre.

Omul cel mai simplu cu duhul ar fi putut ghici că ne adorăm în taină, de și nimeni până aici nu ne-a surprins vre-o șoaptă. Și cum s'ar fi putut întâmpla una ca asta când noi înși-ne—eroi situații—n'am îndrăznit să ne uităm unul în ochii altuia de cât din fuga și cu multă sficiune.

În ceea ce mă privește, nu dădusem încă de bănuț nimănui că muream de dorul ei. Dacă mă așezam la fereastra casei tușei mele, din dreptul ferestrei unde și făcea aparițiunea Psycheea, ca o stea luminoasă apoi luam câte o carte și mă prefăceam a fi confundat în studiul ei.

Psycheea însă era mai puțin prefăcută, sau mai bine zis de loc.

La întrebările măsei, ce are de-i așa abătută și palidă, ea n'a întârziat de a-i mărturisi adevărul: îl iubese mamă, afirmă ea, îngenunchind înaintea ei.

Mamă-sa, serios îngrijată de această schimbare a Psycheei, trecu la tușa mea și se încercă pe căi indirecte să mă facă

să mă astâmpăr. M'a pârât cu toată indignarea-i sufletească că ași nutri gânduri negre față de fiica sa, că prin purtarea mea necuviincioasă, aș fi compromis viitorul Psycheei.

(Va urma)

PETRU VULCAN.

CRONICA ARTISTICA

O serată artistică în beneficiul lui „OVIDIU”

N'am mai pomenit în Constanța atâta potop de reprezentațiuni în timpul sezonului ca anul acesta. Toți artiștii cu nostalgii de mare și cu buzunarele diafane au defilat pe scenele de la „Elpis” și „Cazinul comunal” reprezentând piese de ocazie sau concerte în fuga condeului, numai bani să iasă...

Recordul succesului moral și material al acestor reprezentațiuni la susținut poliția „volens nolens”, dar și pentru ca la urma urmei a devenit o grea povară împărțirea biletelor cari au curs puhoi pe capul bieților contribuabili.

Cum să nu devină o povară când fie-care reprezentație a avut un scop filantropic. Dar au venit să și ceară dreptul reprezentanților și societățile locale în vederea atingerii scopului ce-l urmărește fie-care.

Așa a fost clubul meseriașilor în fer și metal, cum și revista noastră *Ovidiu*.

Ne-am adresat și noi onor. poliției pe cale de curat patriotism, nu pe cea oficială, ca să constatăm pulsul patriotic al câtor-va tineri cari figurează în ștațele acestei a doua magistraturi a țării noastre, dar cu durere am văzut că patriotismul lor echivalează cu epurii din biserică în zi de paști.

Promisiunile au fost mari, cuvintele au fost sfărăitoare și în deosebi din partea unui tânăr anume Georgescu, însă

în fapt a fost un complot urzit în contra organului pentru înflorirea literaturii în Dobrogea, căci biletele încredințate sus numitului d. în loc să ni le restituie cu 2—3 zile înaintea reprezentației, ne-am pomenit că ni se înapoiază neatinse în ajun la casă, și aceasta pentru motivul că comisarii de origină greacă în unire cu unul din ai noștri s'au hotărât să ne dea lovitura nouă fiind-că ne-au simțit tendințele naționaliste.

Cu toate aceste *Ovidiu* bucurându-se de simpatia generală, sala „*Arax*” a comunității armenie a fost arhiplină de lume în seara reprezentației de 1 Septembrie 1905.

Expunând împrejurările acestei reprezentații, scopul nostru e să precizăm unele lucruri și moravuri ce ne mai stăpânesc încă cum și să scoatem în relief meritele artistice atât ale d-lui Benlian directorul trupei, cât și al personalului excelenței sale trupe, care ne-a procurat momentele cele mai plăcute din viața noastră, ce nu se pot uita. D-l Benlian e un comic de forță, un creator al tipurilor ce reprezintă.

Gestul, mimica, mișcarea la acest artist sunt rezultanta unei observațiuni juste și a pătrunderii lucrurilor. Repertoriul acestei trupe constă din 60 de piese, comedii și drame originale, toate creațiuni minunate ale d-lui Benlian, care nici că s'a încercat vreodată să le scrie, ci narându-le trupei, el executând în același timp rolul fie-cărui artist cu o precizie și o naturalețe de maestru. Ast-fel piesele studiate în limba musulmană la sala „*Arax*” sunt reprezentate fără sufler, dar cu atâta exactitate, în cât nu știi ce să admiri la dâșii: deghizamentul, costumele acele orientale de o bogăție remarcabilă, sau modul interpretării și morala ei. Joi seara 1 Septembrie s'a reprezentat pe lângă mai multe cuplete și duete admirabil executate, și comedia în 4 acte sub titlul:

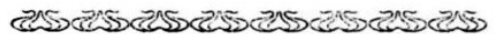
„*Cuibul de Șerpi*”. Regret că nu cunoșc numele fie-cărui artist și artiste spre a putea vorbi la rând de jocul fie-cărui.

Destul să accentuez că atât d-l Benlian cât și trupa sa, au fost la înălțimea situației. De altminterlea ropotul deselor aplauze ale publicului din sală, au confirmat de mai nainte cele ce scriem noi aci. Păcat că elita constanțiană nu 'și dă osteneală să guste și arta orientală întrepreată de artiști conștiincioși. Va și să facă comparație între artiștii streini și ceea ce vede ocazional 'și-ar lărgi cercul cunoștințelor. Direcțiunea acestei reviste încântată de succesul moral obținut cu trupa dlui Benlian, va mai da o reprezentație pentru întărirea lui *Ovidiu*. Cu această ocazie ne simțim datori să aducem viile noastre mulțumiri d-lor **Emerzeian** și **A. Acterian**, membri marcanti ai comunității armenie, cari au bine-voit acum ca și în trecut să ne pue la dispoziție gratuit sala „*Arax*” de câte ori a fost vorba de o cauză obștească.

Aducem tot de odată mulțumiri călduroase și d-lui *Benlian*, care pe lângă concursul său artistic dat în beneficiul lui *Ovidiu*, a mai făcut și o donațiune bănească din caseta sa particulară.

Înainte de a termina nu ne vom dezliza de a remarca numele următoarelor persoane distinse cari au bine-voit să ne onoreze cu prezența D-lor: D-nul Tomasian cu familia, Zambaccian cu familia, Familia Manisalian, D-l și D-na Acterian, Familia Jerusalni, Familia Seni, D-nul și D-na Cota, D-l și D-na P. Vulcan, Simionescu cu D-na, Ali Riza Krimizadea, Mangoianu cu familia, și alte familii române, musulmane și armenie ale căror nume ne scapă din vedere.

Diracțiunea Rev. „OVIDIU”.

Rugăm călduros pe vechii noștri abonați să bine-voiască a ne înainta costul abonamentului de 6 lei, căci credem că e și timpul.

LA BERERIA „REGALA“

Fraților **GHEORGHIU**

SE SERVEȘTE

CEA MAI EXCELENTĂ BERE DE OPLER

ȘI MANCARI RECI

Serviciul prompt și orchestra în toate serile

HOTEL CONTINENTAL

CEL MAI ELEGANT

Situat în centrul orașului îl recomandăm tuturor acelor ce vizitează Constanța.

BROQUERIE MEDICINALA

ALEX. I. HELDENBUSCH

CONSTANȚA

Strada Carol (sub Hotel Regal)

Asortată cu toate articolele acestei branșe ca: parfumuri, articole de toaletă, cauciucuri, seringi etc., se vinde mai eficient ca ori unde.

MARE DEPOSIT

DE

Vinuri Indigene și Tuică naturală

LA DOMNUL

G. RIZESCU zis BUCUREȘTEANU

Vinurile cele mai renumite și naturale de Odobești și Cotnari se găsesc numai la depozitul d-lor *Frați Mihail și Vasile C. Cotta.*

MARE DEPOSIT DE FĂINA

EFTIMIE A. RADU

CONSTANȚA

Strada Mangaliei No. 39

COFETĂRIA „LA FURNICA“

A DOMNULUI

PETRE POSTELNOU

E asortată cu cele mai delicioase bomboane și dulcețuri.